

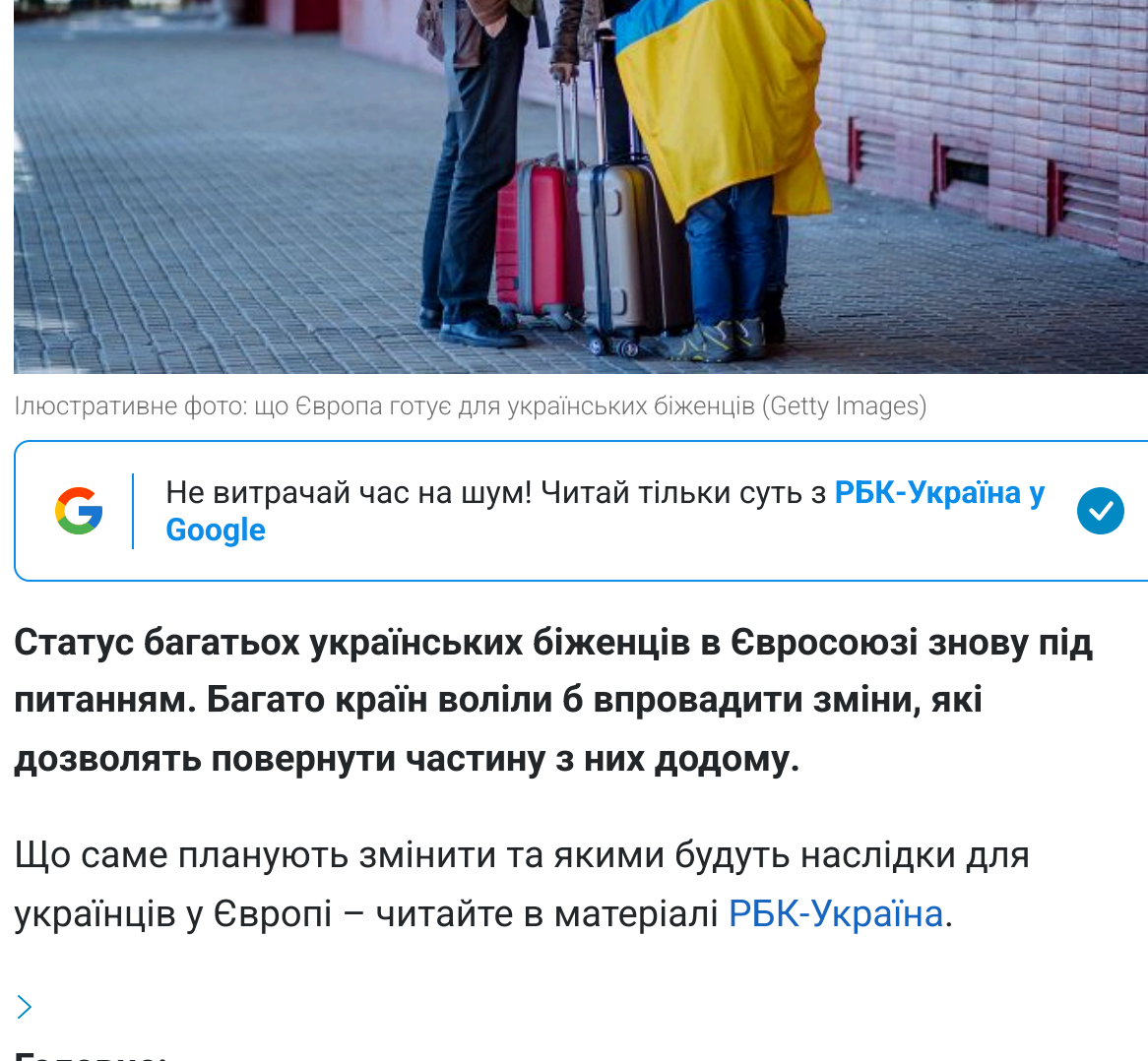
Рейтинг

Без захисту та виплат? Що Європа готує для українських біженців і коли будуть зміни

07:00 17.06.2023 Ср

10 хв

На українцях у Європі чекають зміни. Для багатьох – доволі радикальні

Не витрачай час на шум! Читай тільки суть з РЕБК-Україна у Google

Статус багатьох українських біженців в Євросоюзі знову під питанням. Багато країн воліли б впровадити зміни, які дозволять повернути частину з них додому.

Що саме планують змінити та якими будуть наслідки для українців у Європі – читайте в матеріалі РЕБК-Україна.

>

Головне:

- **Зміна статусу:** Єврокомісія готує пропозиції щодо режиму перебування українців в ЄС після березня 2027 року. Йдеться про вибірковий підхід до надання тимчасового захисту.
- **Фокус на окремих категоріях:** Європейські уряди, особливо ФРН, налягають на виключенні чоловіків призовного віку з програми захисту. Це пояснюється як "інтересами оборони" України, так і внутрішньополітичним запитом у країнах ЄС.
- **Позиція Києва:** Україна офіційно виступає за збереження захисту для законслужняних громадян, але водночас зацікавлена у добровільному поверненні біженців.
- **Правовий механізм:** Остаточне рішення про "виключення" певних категорій біженців очікується найближчими тижнями. ЄС задає рамку, але імплементація та деталі – за кожною окремою державою.

Дискусії щодо зміни статусу українських біженців у Євросоюзі тривають уже не перший місяць, але останнім часом ця тема отримала новий потужний імпульс. Перші серйозні нововведення можуть набрати чинності вже з наступного березня.

Зараз юридичною основою для українців в ЄС залишається Директива про тимчасовий захист, яка гарантує право на проживання, соціальну допомогу та пільги. І хоча офіційно її планують продовжити, очевидно одне: зберегти правовий статус біженця вдасться далеко не всім.

Ініціатива зв'язу

З початку агресивної війни Росії проти України понад 4,8 мільйона переселенців з України знайшли захист, притулок та нові можливості в країнах ЄС. З них у статус біженців – 4,37 млн, повідомила РЕБК-Україна речниці Єврокомісії **Елетра ді Масса**.

Для європейських країн тема біженців з України є достатньо проблемною. Хоча багато держав отримали від них економічні вигоди, ця тема вже тривалий час є предметом політичних спекуляцій.

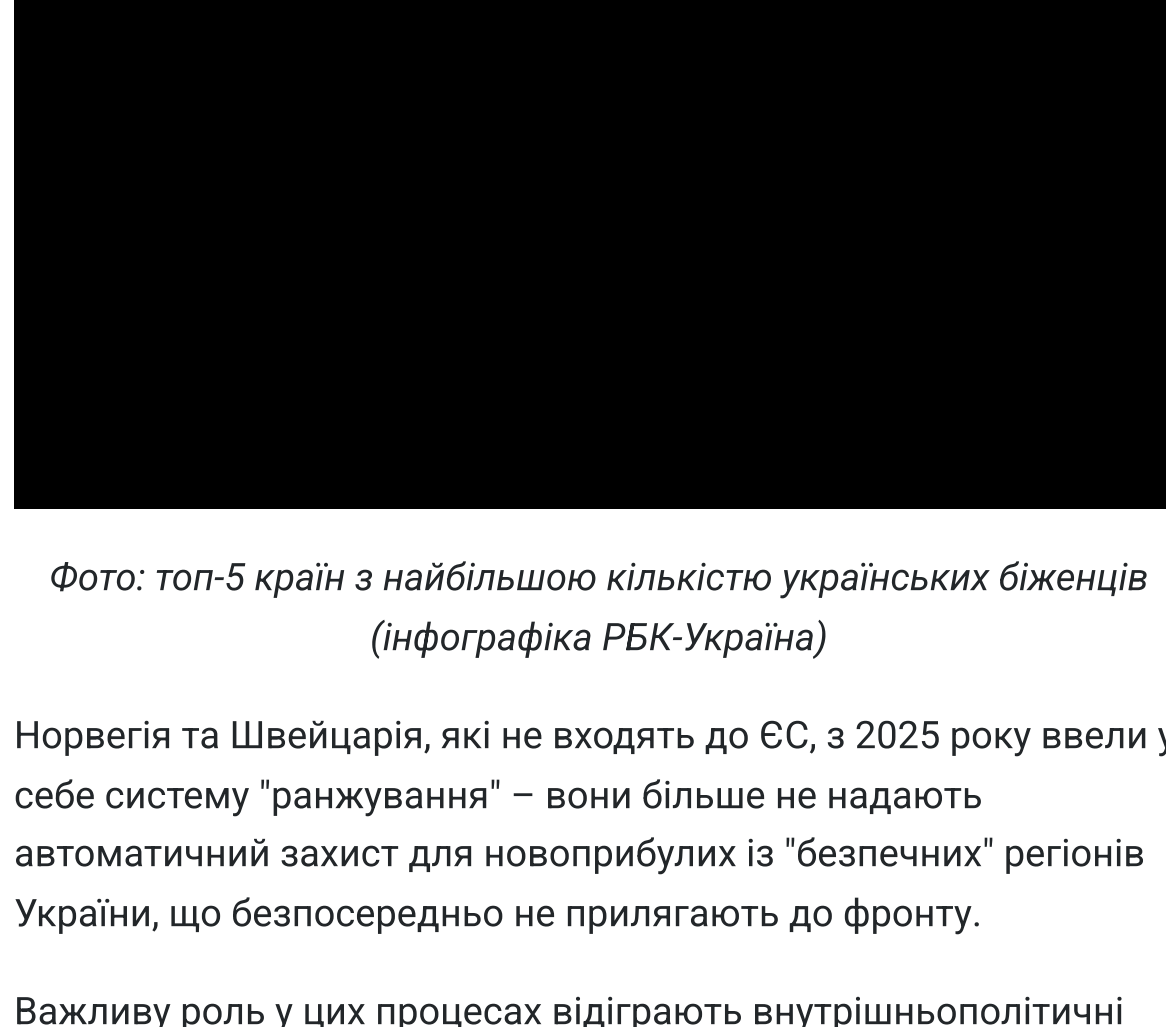
Читайте також: У Польщі масово затримують нелегалів: серед них є українці

На тлі підйому популістських сил багато європейських урядів воліють хоча б частково скинути з себе цей тягар. Частина країн намагається впливати на становище біженців в рамках національного законодавства.

Наприклад, у Чехії пропонують встановити вимогу, аби люди, які претендують на захист, мали оформлений дозвіл на роботу та були економічно активними.

Схожі зміни відбуваються у Польщі. З березня цього року соціальна допомога біженцям більше не є безумовною. Згідно з новими правилами, перевага тепер надається тим, хто інтегрується в місцевий ринок праці та систему соціального страхування.

А уряд Німеччини провів реформу, згідно з якою біженці, що прибули після квітня минулого року, отримують менший рівень соціальної підтримки.

Норвегія та Швейцарія, які не входять до ЄС, з 2025 року ввели у себе систему "ранкування" – вони більше не надають автоматичний захист для новоприбулих із "безпечних" регіонів України, що безпосередньо не прилягають до фронту.

Важливу роль у цих процесах відіграють внутрішньополітичні дискусії. Приміром, у Німеччині перегляд політики щодо біженців був на порядку денному ще перед виборами минулого року.

"Нинішній канцлер Фрідріх Мерц прийшов до влади, серед іншого, із обіцянкою того, щоб модернізувати систему соціального забезпечення і виплат в Німеччині. І його партія постійно критикувала, на її думку, дуже великі виплати для, серед іншого, біженців з України", – каже в коментарі РЕБК-Україна асистент Інституту міжнародних відносин Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні **Віктор Савінок**.

Втім, про перегляд статусу українських біженців говорять і на рівні всього Євросоюзу, а не лише окремих його країн.

Щобільше, ще у вересні минулого року Рада ЄС схвалила рекомендації державам-членам щодо виходу українців зі статусу тимчасового захисту. І це не поодинокі ініціативи.

Зміни на рівні Євросоюзу

На початку березня 2022 року для підтримки українців ЄС активував директиву про тимчасовий захист. Спочатку вона мала діяти лише рік, але згодом строки продовжили. Востаннє – до березня 2027 року.

Після завершення цього терміну планують зміни. Як передає Ройтерс, це питання стало предметом обговорення на нещодавній зустрічі міністрів внутрішніх справ ЄС у Люксембурзі.

"Тепер Комісія підготує пропозицію щодо захисту біженців з України з березня 2027 року (коли закінчиться термін дії чинного режиму). Тоді Рада ЄС прийме рішення на основі цієї пропозиції", – підтвердила на запит РЕБК-Україна Елетра ді Масса.

Читайте також: Кількість депортацій з ЄС стрімко зростає, але в Єврокомісії все одно незадоволені

Як підкреслили у Єврокомісії, допомога Україні є непохитною, і "будь-яка нова пропозиція буде на підтримку України та українців".

Водночас міністри країн-членів рішуче налаштовані розробити рішення, яке б позбавило захисту "тих, кому заборонено в'їзд" – тобто чоловіків у віковій категорії 23-60 років.

На полях зустрічі в Люксембурзі шведський міністр міграції Йохан Форселл заявив, що його колеги з інших країн були "більш-менш єдиними" у підтримці продовження тимчасового захисту для українців.

Але на запитання щодо чоловіків призовного віку – чи очікує він, що Єврокомісія включити це цією до своєї майбутньої пропозиції, Йохан Форселл відповів: "Безперечно".

Свою чергою, єврокомісар з питань Міграції Матіуш Брюнер, реагуючи на ініціативу, заявив, що в цьому питанні позиція ЄС збігається із запитом офіційного Києва. За його словами, остаточна пропозиція буде надана найближчими тижнями.

Саме питання змін щодо чоловіків залишається найбільш актуальним у нисці країн ЄС.

Приміром, канцлер Німеччини Фрідріх Мерц акцентує увагу на тому, що ця частина біженців викликає найбільше суперечностей і у разі чого, буде першою в черзі на виключення із програми захисту. Їхня частка серед загального числа біженців зараз уже сягнула 30%.

"Ми також підтримуємо зусилля України обмежити в'їзд чоловіків призовного віку до ЄС. Це абсолютно необхідно, щоб Україна могла себе захистити, щоб була і надальні едість українського суспільства, і щоб можна було Україну дійсно відбудувати", – заявив канцлер під час зустрічі із президентом України у квітні.

Принаймі частина країн вже відкрито схвалюють обмеження щодо чоловіків.

"Фінляндія готова розглянути таке обмеження (щодо надання тимчасового захисту, – ред.), наприклад, щодо чоловіків призовного віку", – заявила міністр внутрішніх справ Фінляндії Марі Рантанен 4 червня.

Міністр внутрішніх справ Іспанії Фернандо Гранде-Марласка Гомес вважас, що ЄС треба шукати іншу спільну позицію щодо захисту українських біженців. Мовляв, тимчасовий захист не може бути середньо-чи довгостроковим заходом.

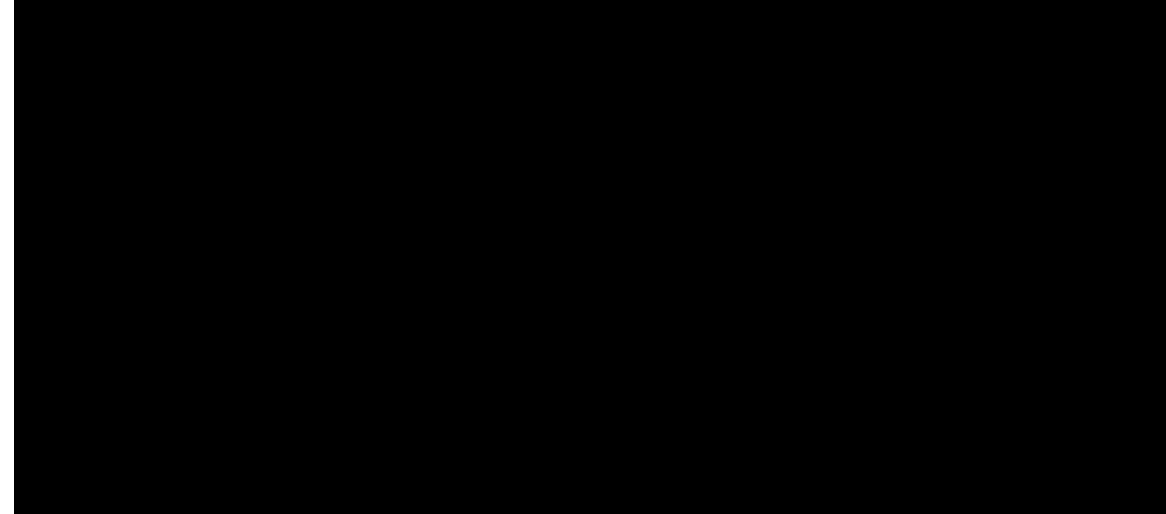
Водночас є й інші думки.

"Ми вважамо, що найрозумнішим кроком є продовження дії поправки до Директиви про тимчасовий захист у її нинішньому вигляді", – зазначив голова МВС Естонії Ігор Таро.

Втім, зміна директиви, на відміну від багатьох інших рішень в ЄС, не потребує одностайності і може бути проведена кваліфікованою більшістю голосів (55% країн, що представляють 65% населення).

Позиція України

"Ми розуміємо, що на рівні Євросоюзу ініціатива щодо перегляду статусу біженців виходить з боку деяких європейських країн. Ми розуміємо, що багато де це є частиною внутрішньої політики", – каже джерело РЕБК-Україна в дипломатичних колах.

Тим часом у самій Україні погляд на цю проблему є двояким. Київ уже не перший рік говорить про необхідність повернення своїх громадян. Це необхідність цілком об'єктивна, українська армія потребує солдатів, а економіка – робочих рук.

"Ти потрібен своїй батьківщині – це не пафос, це факт. Ми сьогодні говоримо про те, як нам повертати українців... Безумовно, ми є відкритою країною і раді тут бачити будь-кого, з будь-якої держави, але все одно ми піднімаємо питання повернення українців, мільйонів з них, своїх, рідних додому", – сказав Володимир Зеленський 26 травня.

Однак можливості української влади в цьому питанні обмежені. Крім цього, влада, вочевидь, сподівается уникнути непопулярних рішень.

Читайте також: Україна хоче отримати дані про своїх громадян у ЄС для підготовки до повернення

Якщо частину біженців позбавлять юридичного захисту в ЄС вони не викличе в них захвату. Особливо у тих категорій, які залишили Україну незаконно, тікаючи від мобілізації.

Речник МЗС України **Георгій Тихий** у відповідь на запитання РЕБК-Україна заявив, що Україна зацікавлена у добровільному поверненні громадян.

За його словами, переговори з приводу стимулювання добровільного повернення ведуться з осені 2022 року. Проте Тихий відзначас, що в багатьох випадках це питання створення Україною умов, насамперед – безпечних.

"Що стосується тих людей, які перебувають там (в ЄС – ред.) на законних підставах, Україна виступає за те, щоб захист зберігався", – додав речник МЗС.

Його акцент на "законності перебування" може натикати на певні рішення, які чекать біженців "нелегалів". Видання "Європейська правда" із посиланням на джерела в дипломатії ЄС значмас, що більшість європейських урядів готові підтримати такий крок.

"Якщо ми щось запропонуємо, то можемо бути впевнені, це буде миття ідеальну правову базу", – зазначив співрозмовник видання.

Скільки саме часу може тривати розробка цієї правової бази, наразі невідомо.

Нюанси на практиці

Варто зауважити, що компетенції ЄС щодо біженців не є всеохопними. Союз задає певну рамку та створює правові механізми, однак фактична робота з біженцями – у сфері відповідальності кожної окремої країни.

Те, що в першу чергу стосується подальшого права на проживання, переселення отримання громадянства, залучення у соціальні процеси і т. д. Тут можуть дуже істотно фактичні відмінності (між країнами – ред.), – сказав РЕБК-Україна **Борис Бабін**, доктор юридичних наук та експерт Асоціації "Рейнкарнація Крим".

Фактично деякі уряди вже вдаються до усузвалення процедур та обмеження допомоги, намагаючись стимулювати відтік біженців. Можна припустити, що у випадку отримання рішення від ЄС ці уряди впадуться до витіснення певних категорій біженців ще активніше.

Гіпотетично можлива і зворотна ситуація, коли окремі країни можуть формально виконати директиву ЄС, але паралельно запропонувати українським чоловікам інші інструменти легалізації – наприклад, спрощене отримання робочих віз замість статусу біженця.

"Якщо в декреті Євросоюзу будуть зроблені певні викнятки щодо певних категорій громадян України, це буде імплементовано на національному рівні", – сказав Борис Бабін.

Експерт переконаний, що всі уряди дотримуватимуться рішення ЄС.

Ця впевненість логічно витікає із інформації, що наразі доступна, – на зустрічі в Люксембурзі, де міністри заявля і про одностайну підтримку як продовження Директиви, так і створення механізму виключення.

Проте наразі не зрозуміло, скільки часу займе узгодження деталей і чи не буде ця ініціатива в результаті "похована" через дрібні розбіжності між учасниками процесу.

І в Україні, і в ЄС, очевидно, існує прагнення спонукати хоча б частину громадян України повертатися додому, зокрема тих, хто покинув Україну незаконно. Однак в попередні роки обидві сторони намагалися уникати серйозних і непопулярних рішень.

Сьогодні європейські уряди, схоже, нахили "двері" до фактичного рішення. Проте кожне рішення має одну "ахіллесову п'яту" – стадію імплементації. Як швидко пройде розробка правового механізму та чи буде він працювати на практиці – це питання, за якими дійсно можна буде судити про цю ініціативу.

Питання – відповіді (FAQ)

– Чи закінчується тимчасовий захист для українців у Європі в 2027 році?

– Офіційно дія Директиви завершується в березні 2027 року. Її, ймовірно, буде продовжено, але умови отримання захисту стануть жорсткішими, особливо для окремих категорій громадян.

– Хто може втратити право на захист у першу чергу?

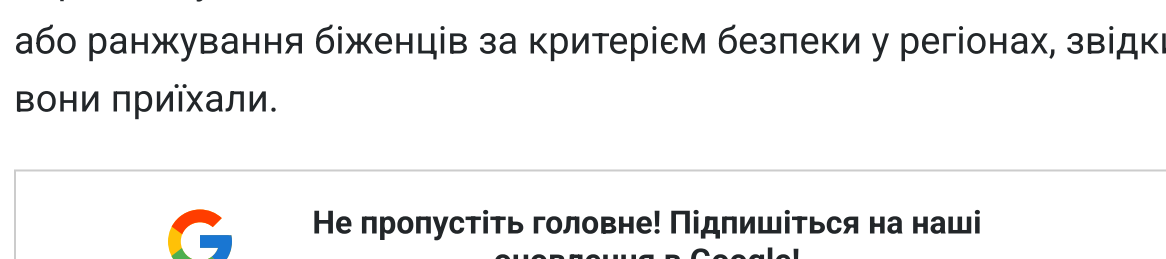
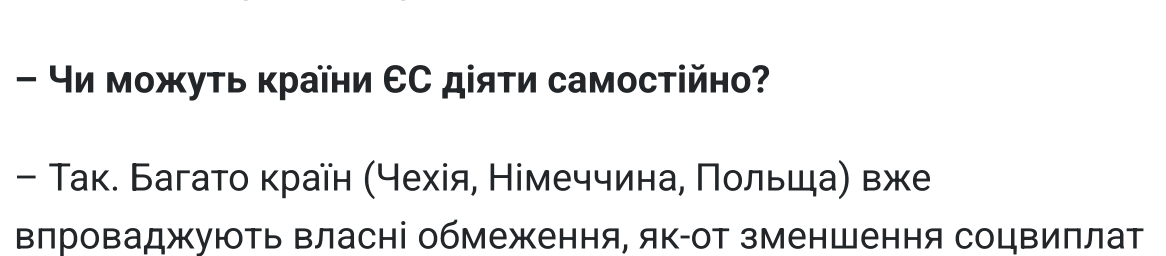
– Найбільш дискусійною групою є чоловіки призовного віку (23-60 років). Частина держав-членів ЄС готові розробити механізм позбавлення їх права на тимчасовий захист.

– Як Україна ставиться до цих змін?

– Київ підтримує збереження захисту для осіб, що перебувають в ЄС законно, проте визнає необхідність повернення громадян. Питання "нелегалів" залишається чутливим і потребує делікатних правових рішень.

– Чи можуть країни ЄС діяти самостійно?

– Так. Багато країн (Чехія, Німеччина, Польща) вже впроваджують власні обмеження, як-от зменшення соціалпід або ранжування біженців за критерієм безпеки у регіонах, звідки вони приїхали.

Більше по темі:
Євросоюз | РЕБК-Україна

Ad

НОВИНИ

Кремль хоче продати рідкісноземельні родовища Сибіру Індії

Рейтинг

Ad